

ЗЕМЕЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Зінаїда БІЛОШКУРСЬКА

кандидат юр.наук, доцент, доцент кафедри
соціально-гуманітарних і правових дисциплін УНУС

Аграрний сектор України переживає доленосні для нього реформи. Війна лягла додатковим тягарем і створила проблеми, які загрожують стабільності цієї галузі. Під час війни забезпечення країни продовольством не менш важливе питання ніж військові перемоги.

Задля стабільної роботи аграрної галузі законодавцем прийнято ряд нормативно-правових актів, які служать додатковим важелем стабілізації ситуації і покликані усунути або мінімізувати усі можливі деструктивні фактори впливу на аграрний сектор.

З моменту запровадження правового режиму воєнного стану Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» від 24.03.2022 № 2145-ІХ (надалі – Закон №2145). Цей документ є відправною точкою в розвитку спеціального законодавства в сфері земельних правовідносин в умовах воєнного стану. Навколо цього закону виникло багато запитань, на які необхідно дати відповідь.

Цей закон доповнює Розділ Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України пунктами 27 та 28, відповідно до яких вважаються поновленими на один рік без волевиявлення сторін відповідних договорів і без внесення відомостей про поновлення договору до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно договори оренди, суборенди, емфітевзису, суперфіцію, земельного сервітуту, строк користування земельними ділянками щодо яких закінчився після введення воєнного стану, щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення приватної власності, а також державної, комунальної власності, невитребуваних, нерозподілених земельних ділянок, а також земельних ділянок, що залишилися у колективній власності і були передані в оренду органами місцевого самоврядування. Забороняється безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою такої безоплатної передачі, розроблення такої документації. Земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть надаватися у користування лише для ведення товарного сільськогосподарського виробництва. До договорів оренди землі, укладених у період воєнного стану, вимоги Земельного кодексу України та Закону України «Про оренду землі» щодо мінімального строку не застосовуються. Передача в оренду для ведення товарного сільськогосподарського виробництва на строк до одного року земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності (крім тих, що перебувають у постійному користуванні осіб, які не належать до державних, комунальних підприємств, установ, організацій), а також земельних ділянок, що залишилися у колективній

власності колективного сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського акціонерного товариства, нерозподілених та невитребуваних земельних ділянок і земельних часток (паїв) здійснюється на таких умовах:

а) розмір орендної плати не може перевищувати 8 відсотків нормативної грошової оцінки земельної ділянки, що визначається від середньої нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області;

б) орендар земельної ділянки не має права на: компенсацію власних витрат на поліпшення земельної ділянки; поновлення договору оренди землі, укладення договору оренди землі на новий строк з використанням переважного права орендаря; передачу земельної ділянки в суборенду; встановлення земельного сервітуту; зміну угідь земельної ділянки; будівництво на земельній ділянці об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд); закладення на земельній ділянці багаторічних насаджень; переважне право на купівлю орендованої земельної ділянки у разі її продажу; відчуження, передачу в заставу (іпотеку) права користування земельною ділянкою; поділ земельної ділянки, об'єднання її з іншою земельною ділянкою; використання для власних потреб наявних на земельній ділянці загальнопоширених корисних копалин, торфу, лісу, водних об'єктів, а також інших корисних властивостей землі; зміну цільового призначення земельної ділянки;

в) договір оренди земельної ділянки укладається лише в електронній формі, та засвідчується кваліфікованими електронними підписами орендаря і орендодавця;

г) передача в оренду земельної ділянки здійснюється без проведення земельних торгів;

г) формування земельної ділянки з метою передачі її в оренду здійснюється без внесення відомостей про таку земельну ділянку до Державного земельного кадастру (державної реєстрації) та присвоєння їй кадастрового номера, на підставі технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель, яка розробляється за рішенням органу, уповноваженого передавати земельну ділянку в оренду, та затверджується таким органом. Також договір оренди землі не може бути поновлений, укладений на новий строк і припиняється зі спливом строку, на який його укладено. Право оренди земельної ділянки, переданої в оренду під час воєнного стану, не підлягає державній реєстрації. Договір оренди землі, а також зміни до нього, договір про розірвання такого договору оренди підлягає державній реєстрації. Державна реєстрація договору оренди землі здійснюється районною військовою адміністрацією.

Право оренди земельної ділянки виникає з дня державної реєстрації договору оренди земельної ділянки. Примірник договору оренди землі протягом трьох робочих днів надсилається орендодавцем електронною поштою до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин (або до визначеного ним територіального органу, державного підприємства, що належить до сфери його управління).

Якщо договір оренди землі, укладений у період воєнного стану, закінчився до збирання врожаю, посіяного орендарем на земельній ділянці, орендар має право на збирання такого врожаю з компенсацією ним орендодавцю збитків, спричинених тимчасовим зайняттям земельної ділянки, у розмірі орендної плати за період з дня закінчення строку дії договору оренди до дня закінчення збирання врожаю. Земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності не проводяться. Земельні торги щодо набуття права оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності, які оголошені і не завершені до набрання чинності цим підпунктом, вважаються скасованими. Оголошення нових земельних торгів щодо набуття права оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності забороняється. Землекористувачі, які використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності на праві постійного користування (крім державних, комунальних підприємств, установ, організацій), емфітевзису, можуть передавати такі земельні ділянки в оренду строком до одного року для ведення товарного сільськогосподарського виробництва.

Припинення або скасування воєнного стану в Україні або у відповідних окремих її місцевостях не є підставою для припинення дії, зміни договорів оренди, укладених і поновлених у період воєнного стану, припинення прав оренди, які виникли на підставі таких договорів. Після припинення або скасування воєнного стану в Україні або у відповідних окремих її місцевостях такі договори не можуть бути поновлені, укладені на новий строк та продовжують діяти до закінчення строку, на який вони укладені.

У місячний строк з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні або у відповідних окремих її місцевостях книги реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного стану підлягають передачі до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин (або визначеного ним територіального органу, державного підприємства, що належить до сфери його управління).

9 червня 2022 року набув чинності Закон України від 12.05.2022 № 2247-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану», метою якого є оперативне надання земельних ділянок державної, комунальної власності в оренду для розміщення виробничих потужностей підприємств, що переміщені із зони бойових дій, без проведення земельних торгів із обмеженнями умов оренди, а також надання земельних ділянок для розміщення об'єктів для тимчасового перебування внутрішньо переміщених осіб, сталого функціонування мереж електропостачання, газорозподільних, водопровідних, теплопровідних, каналізаційних мереж, електронних комунікаційних мереж, об'єктів магістральних газопроводів.

Зміни внесено до Земельного кодексу України та, зокрема, законів України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів», «Про землеустрій», «Про державний земельний кадастр», «Про правовий режим воєнного стану», «Про внутрішній водний транспорт».

Так, відповідно до основних змін передбачено, що під час дії воєнного стану:

- земельні ділянки комунальної власності надаються у постійне користування виконавчим органам сільських, селищних, міських рад для розміщення об'єктів для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Передача земельних ділянок державної, комунальної власності для таких цілей фізичним, юридичним особам на інших речових правах забороняється;

- виконання обстежувальних, вишукувальних, топографо-геодезичних робіт, у тому числі для складання документації із землеустрою, використання геодезичного обладнання, а також надання відомостей про координати поворотних точок меж об'єктів Державного земельного кадастру виконуються, за умови надання сертифікованому інженеру-землевпоряднику та/або сертифікованому інженеру-геодезисту, який виконує такі роботи, органом Служби безпеки України спеціального дозволу на виконання топографо-геодезичних вишукувань;

- терміни сплати землекористувачем (крім землекористувачів земель державної, комунальної власності) орендної, суборендної плати за земельні ділянки, плати за встановлення земельного сервітуту, плати за користування земельною ділянкою на умовах суперфіцію, якщо відповідне право користування земельною ділянкою надано для розміщення об'єктів енергетичної інфраструктури, які настали під час дії воєнного стану, переносяться на строк до шести місяців з дня припинення або скасування воєнного стану;

- примусово вилучені земельні ділянки, що є об'єктами права власності РФ та її резидентів передаються у постійне користування спеціалізованому державному підприємству, яке у разі необхідності створюється за рішенням Кабінету Міністрів України на базі вилучених об'єктів права власності РФ та її резидентів (цілісних майнових комплексів);

- центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту приймає рішення про доцільність термінового розміщення нових та розширення існуючих мультимодальних терміналів і виробничо-перевантажувальних комплексів виходячи з необхідності розміщення такого об'єкта для подолання негативних наслідків бойових дій у сфері транспортного забезпечення та/або задоволення потреб населення і суспільного виробництва в перевезеннях та потреб оборони України.

Також, нині починають діяти наступні норми:

- передача земельних ділянок державної, комунальної власності в оренду без проведення земельних торгів допускається для: розміщення

виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій (у тому числі тих, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави); розміщення річкових портів (терміналів) на річці Дунай, доцільність будівництва (розширення) яких визначена рішенням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері внутрішнього водного транспорту; для будівництва мереж електропостачання, газорозподільних, водопровідних, теплопровідних, каналізаційних мереж електронних комунікаційних мереж, об'єктів магістральних газопроводів; товарного сільськогосподарського виробництва; розміщення морських портів;

- передача в оренду земельних ділянок державної, комунальної власності не допускається, якщо земельна ділянка віднесена до категорії земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земель історико-культурного призначення;

- порядок визначення підприємств, виробничі потужності яких підлягають переміщенню (евакуації) із зони бойових дій, та осіб, яким надається право на одержання в оренду без проведення земельних торгів земельної ділянки державної, комунальної власності для розміщення виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Разом із Законом №2247 проголосований Закон №2254-IX від 12.05.2022 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності» (надалі – Закон №2254).

Під час дії воєнного стану зміна цільового призначення земельної ділянки без дотримання правил співвідношення між видом цільового призначення земельної ділянки (у разі зміни цільового призначення земельної ділянки – новим видом її цільового призначення) та видом функціонального призначення території допускається для:

1) будівництва (нового будівництва, реконструкції) будівель для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб;

2) розміщення виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій;

3) розміщення річкових портів (терміналів) на річці Дунай.

4) розміщення об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури (крім об'єктів дорожнього сервісу), мереж електропостачання, газорозподільних, водопровідних, теплопровідних, каналізаційних мереж, електронних комунікаційних мереж, об'єктів магістральних газопроводів;

5) розміщення місць тимчасового зберігання відходів від руйнувань, зумовлених бойовими діями, терористичними актами, диверсіями або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків;

6) розміщення мультимодальних терміналів та виробничо-перевантажувальних комплексів.

Окремо про осіб, які мають право на таке житло. Законодавець відніс до таких осіб працівників підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій, а також осіб, які належать до соціально незахищених верств населення. Перелік категорій соціально незахищених верств населення, які мають право на отримання житла в таких об'єктах, визначається Кабінетом Міністрів України.

Розблоковано механізм розроблення детального плану території (ДПТ) щодо територій за межами населеного пункту. До 1 січня 2025 року розробка такого ДПТ можлива навіть при умові, що в територіальній громаді не затверджено комплексний план просторового розвитку її території. ДПТ за межами населеного пункту має розроблятися та узгоджуватись з комплексним планом.

Прикінцеві положення Закону №2254 доручають Кабінету Міністрів України протягом одного місяця з моменту набрання чинності законом спільно з органами місцевого самоврядування забезпечити проведення інвентаризації наявної містобудівної документації та аналізу існуючої забудови з метою визначення територій для розміщення промислового, комунального та житлового будівництва, територій для розвитку інженерно-транспортної інфраструктури, мультимодальних терміналів та виробничо-перевантажувальних комплексів, передбачивши першочергове використання наявних територіальних резервів, інженерних та матеріальних ресурсів для розміщення виробничих потужностей підприємств, які переміщуються (евакууються) із зони бойових дій, та розселення персоналу таких підприємств.

Окрім того, Закон №2254 містить багато відсильних норм, які зобов'язують Кабінет Міністрів України розробити та прийняти спеціальні порядки та положення.

24 березня 2022 р. парламент ухвалив Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» (надалі Закон №7289), який поклав початок новому витку земельної реформи, з урахуванням реалій війни.

Закон № 7289 його не тільки продовжує та доповнює закони, прийняті 24 березня 2022 року але й додає новел до регулювання земельних відносин.

Автори закону декларують, що його метою є встановлення спеціальних правил щодо володіння та користування землею, що забезпечать найнагальніші потреби в умовах війни. Вони стверджують, що закон покликаний пришвидшити прийняття управлінських рішень та вирішити ряд важливих питань для аграріїв, металургів та ін.

Вже згадані березневі зміни до земельного законодавства значно спростили питання оренди сільськогосподарських земель. Зокрема, були автоматично поновлені на рік договори оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення всіх форм власності. Дозволено без проведення земельних торгів та належного формування земельної ділянки (без внесення відомостей про ділянку до Державного земельного кадастру (ДЗК) та без присвоєння кадастрового номера надавати в оренду на строк до року для

ведення товарного сільгоспвиробництва земельних ділянок державної та комунальної власності, нерозподілених та невитребуваних земельних ділянок і земельних часток тощо.

Закон № 7289 пропонує встановити додаткові особливості передачі в оренду земельних ділянок державної та комунальної власності, а саме:

- можливість передачі органами місцевого самоврядування в оренду земель, які мають перейти до комунальної власності, ще до здійснення державної реєстрації права комунальної власності на них (тобто ще до виникнення такого права).

Річ у тім, що, відповідно до п. 24 Перехідних положень Земельного кодексу України, землями комунальної власності територіальних громад вважаються всі землі державної власності, розташовані за межами населених пунктів у межах таких територіальних громад, крім чітко визначеного переліку земель. Хоча вказана норма щодо розмежування земель державної та комунальної власності не нова і прийнята задовго до введення воєнного стану, з різних причин далеко не всі поспішали реєструвати своє право комунальної власності на таку землю;

- можливість передачі в оренду для ведення товарного сільськогосподарського виробництва інших земель сільськогосподарського призначення без зміни їх цільового призначення.

До цього такі дії вважалися б нецільовим використанням землі, що могло мати наслідком припинення прав на землю.

Всі ці новели в комплексі мають сприяти збільшенню кількості «білих» посівних площ. Очевидно, що вже для озимих видів сільгоспкультур, адже весняні посівні роботи на цей час завершено.

Прийнятий закон також розширює перелік випадків, у яких передача земельних ділянок державної, комунальної власності в оренду здійснюється без проведення конкурсної процедури – земельних торгів.

Тепер, крім випадків, визначених ч. 2 ст. 134 Земельного кодексу України, допускається передача в оренду землі без проведення земельних торгів:

- для розміщення виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій. Проте сьогодні відсутній (і тільки має бути затверджений Кабінетом Міністрів України) порядок визначення таких підприємств та осіб, яким надається згадане «пільгове» право на одержання землі поза конкурсом.

При цьому відомо, що перелік таких осіб і підприємств визначатиметься спільним рішенням обласної військової адміністрації, з території якої переміщуються (евакууються) виробничі потужності, та обласної військової адміністрації (а в разі припинення або скасування воєнного стану на відповідній території – обласної державної адміністрації), на територію якої такі потужності переміщуються (евакууються). Теоретично це має знизити рівень зловживань такою «пільгою»;

- розміщення річкових портів (терміналів) на річці Дунай, розміщення мультимодальних терміналів та виробничо-перевантажувальних комплексів, доцільність будівництва (розширення) яких визначена рішенням профільного центрального органу виконавчої влади;
- будівництва мереж електропостачання, газорозподільних, водопровідних, теплопровідних, каналізаційних мереж, електронних комунікаційних мереж, об'єктів магістральних газопроводів;
- товарного сільськогосподарського виробництва;
- розміщення морських портів.

При цьому умови договору оренди земельних ділянок, наданих для релокації підприємств із зони бойових дій, розміщення річкових портів, мультимодальних терміналів, виробничо-перевантажувальних комплексів, а також будівництва інженерних мереж електропостачання, газопостачання та інших, матимуть певні особливості.

Зокрема, орендар не матиме права змінювати цільове призначення землі, відчужувати чи передавати в заставу право користування, передавати ділянку в суборенду. Крім того, орендар буде зобов'язаний здійснити розміщення об'єктів, для яких земельна ділянка передана, протягом визначеного договором строку, під ризиком припинення орендодавцем дії договору в односторонньому порядку.

Щодо цього питання слід зауважити, що наслідком розширення переліку земельних ділянок, які надаються в користування без проведення відкритих земельних торгів, є збільшення корупційних ризиків.

Якщо релокація підприємств із зони бойових дій або проведення посівних робіт дійсно потребують максимально можливого спрощення та прискорення, то у крайній потребі надання землі під розміщення річкових та морських портів поза конкурсом є певні сумніви (особливо в умовах морської блокади, коли вони не працюють). Оскільки процес їх будівництва є довготривалим, не думаю, що проведення відкритої конкурсної процедури критично збільшить цей термін. Натомість можемо отримати ситуацію, коли цю галузь буде кулуарно «освоєно» на майбутнє, що завдасть шкоди конкуренції, а отже, Україні та її громадянам.

Закон № 7289 також пропонує ряд особливостей щодо зміни цільового призначення земельних ділянок.

По-перше, зміна цільового призначення земельної ділянки для цілей релокації підприємств із зони бойових дій, розміщення річкових портів, мультимодальних терміналів, виробничо-перевантажувальних комплексів, а також будівництва інженерних мереж електропостачання, газопостачання та інших, здійснюється без сплати втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, без розроблення документації із землеустрою, без урахування обмежень щодо особливо цінних земель.

По-друге, встановлення, зміна цільового призначення земельної ділянки для зазначених вище цілей, а також для будівництва будівель для тимчасового проживання ВПО та деяких інших цілей допускається без дотримання правил

співвідношення між видом цільового призначення земельної ділянки та видом функціонального призначення території, визначеним відповідною містобудівною документацією (за певними винятками для ландшафтно-рекреаційних територій, природоохоронних територій, територій, де передбачено розміщення об'єктів освіти, охорони здоров'я, цивільного захисту, військових об'єктів тощо).

Це можливо за умови, що розміщення на земельній ділянці відповідних об'єктів не спричинить порушення обмежень у використанні земель (у тому числі у сфері забудови), вимог нормативно-правових актів, будівельних норм та інших нормативних документів, обов'язковість застосування яких встановлена законодавством.

У випадку згаданого «конфлікту» співвідношення між видом цільового призначення земельної ділянки та видом функціонального призначення території, а також у випадку, якщо на території взагалі відсутня затверджена містобудівна документація місцевого рівня, рішення про встановлення або зміну цільового призначення земельної ділянки приймається на підставі мотивованого висновку вповноваженого органу містобудування та архітектури сільської, селищної, міської ради щодо можливості розміщення на земельній ділянці відповідного об'єкта.

Якщо ж на підставі згаданого висновку цільове призначення земельної ділянки так і не буде змінено, такий висновок втрачає чинність із дня припинення або скасування воєнного стану.

Варто зазначити, що в умовах призупинення функціонування ДЗК реєстрація зміни цільового призначення відбувається шляхом внесення запису до книги реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного стану, яка ведеться районною військовою адміністрацією (з подальшим внесенням відомостей до ДЗК протягом 30 днів з дня відновлення його функціонування).

У разі, якщо відомості про земельну ділянку, цільове призначення якої змінюється, не внесені до ДЗК, зміна її цільового призначення здійснюється лише після внесення таких відомостей до ДЗК (яке можливе лише за умови відновлення його функціонування).

Цим же законом встановлено, що функціонування ДЗК вважається призупиненим, але рішення про відновлення або подальше призупинення його функціонування приймається Держгеокадастром за погодженням із Мінагрополітики. Тобто, є надія на оперативне відновлення функціонування ДЗК уже найближчим часом.

Відновлення функціонування ДЗК важливе ще й тому, що передача органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування земельних ділянок державної, комунальної власності у власність або користування в період, коли функціонування ДЗК призупинено, не здійснюється (крім передачі в оренду сільськогосподарської землі). Тобто, для запуску більшості зазначених вище процесів необхідно відновлення функціонування ДЗК.

Закон № 7289 також містить ряд інших положень, зокрема, щодо безперешкодного та безоплатного доступу до земель будь-якої форми

власності, на яких розміщено інженерні мережі з електропостачання, газопостачання, водопостачання тощо для забезпечення їх експлуатації, підтримання в належному стані, а також у разі аварії або загрози її виникнення. Документ також розширює підстави припинення прав на землю, вказуючи серед них новий інститут примусового вилучення земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності відповідно до Закону «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» та ін.

В цілому можна сказати, що прийнятий Закон № 7289 дійсно надалі спрощує та пришвидшує ряд земельних процедур. Але в цій гонитві за змінами слід уникати крайнощів, ретельно зважувати всі нововведення, щоб потім довго й важко не боротися з їх наслідками. Адже не виключено, що лобіюючи ті чи інші інтереси, хтось може керуватися принципом «війна все спише», тоді як у пріоритеті мають бути саме інтереси країни та громадянського суспільства.

12.05.2022 був прийнятий закон №3774 щодо удосконалення механізму протидії рейдерству. Документ покращує механізми реєстрації речових прав, в тому числі прав користування земельною ділянкою.

Також прийняті Кабінетом Міністрів України три важливі постанови, які формують земельне законодавство в умовах воєнного стану, на основі яких частково запускається робота Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, відновлюється робота Державного земельного кадастру на особливих умовах, а також вносяться зміни до типового договору оренди землі у зв'язку із прийняттям Закону №2145. Забороняється доступ сертифікованих інженерів-землевпорядників до Державного земельного кадастру до припинення правового режиму воєнного стану.

Висновки:

За період дії воєнного стану законодавство, яке регулює земельні відносини, змінювалося неодноразово. Деякі введені на початку дії воєнного стану обмеження законодавець уже встиг послабити, а для певних зумовлених або видозмінених війною правовідносин - передбачив нове регулювання.

Використана література:

1. Земельний кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

2. Закон України № 2145-IX від 24.03.2022 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>).

3. Закон № 2247-IX від 12.05.2022 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану»(набрав чинності 09.06.2022).

4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» (від 19.10.2022 р. 2698-IX).